

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування Верховинського районного суду
Івано-Франківської області
29.05.2024

м. Івано-Франківськ, 2024 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі - НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 29.05.2024 групою НПМ здійснено відвідування Верховинського районного суду Івано-Франківської області.

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Мнишенко Євгенія Сергіївна, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в Івано-Франківській області (керівник групи НПМ);

Непийвода Людмила Іванівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Дем'янчук Світлана Степанівна, представник громадської організації.

Керівництво установи:

Джус Роман Володимирович – голова Верховинського районного суду;

Білак Вікторія Дмитрівна – керівник апарату суду.

Верховинський районний суд Івано-Франківської області знаходиться за адресою: вул. Жаб'євська, 76, смт. Верховина, Верховинський район, Івано-Франківська область, 78701.

Відповідно до статті 22 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Верховинський районний суд Івано-Франківської області (далі – суд) є судом першої інстанції і здійснює правосуддя у порядку, встановленому законом.

Відвідування суду групою НПМ здійснювалось вперше. Під час відвідування вивчено службову документацію, оглянуто приміщення суду щодо відповідності вимогам законодавства України та міжнародних стандартів.

Суд розміщений у двоповерховій будівлі з мансардним поверхом, побудованій у 1979 році (фото 1). На першому поверсі розташований Верховинський відділ прокуратури. Суд займає другий, третій та частково перший поверхи.

Охорону суду здійснює Територіальне управління Служби судової охорони в Івано-Франківській області. Організовано внутрішній пункт пропуску осіб з рамкою стаціонарного металодетектора.

Штатна чисельність персоналу суду становить 19 посад, з них 3 посади судді. Фактично працює 2 судді, 1 суддя з 2021 року без повноважень.

У приміщенні суду розміщені інформаційні стенди з інформацією про розпорядок роботи суду, надання безоплатної правової допомоги, взірці заяв, пам'ятки для відвідувачів про права та обов'язки учасників судового процесу, реквізити судового збору, список справ призначених до розгляду тощо.

У суді наявне спеціальне обладнання систем звукофіксації та цифрового відеозапису судового засідання, обладнання для проведення відеоконференції.

Для здійснення правосуддя в суді облаштовано 2 зали судових засідань, 1 з них для розгляду кримінальних справ. В останньому встановлено загородження

із спеціальним захисним склом для розміщення обвинувачених (підсудних) площею 2,7 м², що дозволяє перебування у ньому одночасно до трьох осіб (фото 2).

Приміщення конвою та камера для обвинувачених (підсудних), засуджених розміщується на першому поверсі.

У залах судових засідань та кабінетах працівників суду наявні медичні аптечки з необхідними препаратами для надання першої домедичної допомоги.

На момент відвідування в приміщенні суду не перебували під вартою обвинувачені (підсудні) чи засуджені.

Прийняття для обслуговування суду оформлено Актом комісійного обстеження території та приміщення Верховинського районного суду від 29.03.2024.

Внутрішнє планування не дозволяє в повній мірі обладнати всі необхідні приміщення, визначені Державними будівельними нормами ДБН В.2.226:2010 «Будинки і споруди. Суди» (далі – ДБН В.2.2-26:2010) та забезпечити вимоги інших нормативних актів, які передбачають утримання обвинувачених (підсудних), засуджених. Водночас, керівництво суду намагається забезпечити належні умови для здійснення судочинства та дотримання прав обвинувачених (підсудних), засуджених. Зокрема, на першому поверсі відремонтовано приміщення для облаштування (перенесення) залу судового засідання для розгляду кримінальних справ (фото).

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права осіб на гідні умови тримання (стаття 28 Конституції України, стаття 25 Загальної декларації прав людини)

1. Приміщення суду не в повній мірі відповідає вимогам нормативних актів, які регулюють порядок організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених, а також нормам необхідної площі.

Зокрема, вимогами п. 6.5.2. ДБН В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди» (далі – ДБН В.2.2-26:2010) та п. 10 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої Наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного суду України, Вищого спеціалізованого суду України, з розгляду цивільних і Кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція) передбачено, що в кожному приміщенні суду камери для підсудних (засуджених) слід передбачати виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ. Тобто, в приміщенні суду з одним залом судових засідань для розгляду кримінальних справ, має бути обладнано 3 камери.

Натомість, в суді на першому поверсі обладнана лише 1 камера для тримання підсудних (засуджених), що може порушувати вимоги роздільного розміщення чоловіків та жінок, дорослих та неповнолітніх, а також ізольованого тримання осіб, котрим заборонено спілкування між собою.

Під час спілкування з керівництвом суду з'ясовано, що задля запобігання порушенню вищевказаних норм більше одного підсудного (засудженого) до суду одночасно не доставляють.

2. Приміщення конвою та камера для обвинувачених (підсудних), засуджених розміщується на першому поверсі (фото 3). Тут облаштована 1 камера для тимчасового тримання підсудних (засуджених) площею 2,8 м² (фото 3), що є недостатнім для даного суду та не відповідає вимогам п. 6.5.2 ДБН В.2.2-26:2010, яким передбачено, що площа кожної камери для підсудних (засуджених) повинна бути не менше 4 м².

3. У порушення пункту 20 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями, пункту 22.5 Європейських пенітенціарних правил та вимог п. 12 Інструкції, обвинувачені (підсудні), засуджені не мають доступу до чистої питної води. Ємність для питної води та одноразовий посуд відсутні.

Порушення права на забезпечення безпеки в суді (Директива Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу та № 2012/29 ЄС від 25.10.2012 про дотримання мінімальних стандартів щодо прав, підтримки та захисту потерпілих від злочинів)

4. У приміщенні для розміщення особового складу варті наявний стіл, два стільці та лава (фото 3). Проте, у порушення п. 12 Інструкції у приміщенні варті відсутня металева шафа, що замикається на замок, для зберігання навісних замків, ключів від камер, спеціальних засобів та службових документів, відсутня шафа для посуду і продуктів харчування, ємність для питної води.

5. В суді санітарно-гігієнічна кімната на першому поверсі спільна для працівників прокуратури, суду, конвойних та підсудних, що не відповідає вимогам пункту 9.9 ДБН В.2.2-26:2010.

6. У порушення п. 7.1.10 ДБН В.2.2-26:2010 та п. 13 Інструкції конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених здійснюється через головний вхід, а не ізольованим маршрутом, закритими для сторонніх осіб коридорами і сходами. Приміщення конвою та камера для обвинувачених (підсудних) має окремий вхід, проте, його не використовують для конвоювання підсудних (фото 4).

7. Всупереч вимогам п. 14 Інструкції в суді не обладнана огорожена стоянка для спеціального автотранспорту варті біля спеціального входу. При цьому, як зазначено вище, спеціальний вхід для конвоювання обвинувачених (підсудних) не використовується (фото 4).

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України)

8. У порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 59 Конституції України, вимог п. 6.5.2 ДБН В.2.2-26:2010 у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими). Таку кімнату для роботи адвоката з підсудним (засудженим) чи камеру для здійснення обшуку належить обладнати так, як і

камери для утримання підсудних (засуджених), зокрема, додатково встановлюється стіл та лава, щільно скріплені з підлогою та стінами.

Зі слів працівників суду робота адвоката з підсудним (засудженим) відбувається в залі судового засідання, що унеможливило реалізацію їх права на конфіденційне спілкування.

Комітет із запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у 21-ій Загальній доповіді наголошує на необхідності проведення зустрічі адвоката із затриманою особою у приватному порядку, віч-на-віч для того, щоб затримана особа відкрито говорила яким чином з нею поводяться. Комітет не вбачає жодної необхідності відступати від принципу конфіденційності зустрічей між адвокатом і зацікавленою особою.

Крім цього, у справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху.

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (статті 21 Конституції України, статті 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

9. Будівля суду є архітектурно недоступною для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення, які без сторонньої допомоги не зможуть потрапити до приміщення суду (фото 1). Також унеможливлений доступ осіб з інвалідністю, які пересуваються на кріслі колісному, до другого поверху будівлі, де розташовані зали судових засідань (фото 5, 6). Вказане є порушенням ДБН В.2.2-17:2006 «Будинки і споруди. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення».

Також в суді не обладнано з дотриманням вказаних ДБН В.2.2-17:2006 жодної санітарно-гігієнічної кімнати.

Отже, приміщення Верховинського районного суду не в повній мірі відповідає вимогам нормативних актів, які регулюють порядок організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених, а також міжнародним та національним стандартам.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Івано-Франківській області:

Вжити заходів щодо:

- облаштування необхідною кількістю камер для підсудних (засуджених) з безперешкодним доступом до санітарно-гігієнічної кімнати та приміщення для конвою відповідно до міжнародних та національних стандартів;

- забезпечення безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до приміщення суду;
- облаштування приміщення суду санітарно-гігієнічним приміщенням для осіб з інвалідність та маломобільних груп населення;
- забезпечення приміщення варті металеву шафою, що замикається на замок, для зберігання навісних замків, ключів від камер, спеціальних засобів та службових документів та шафою для посуду і продуктів харчування;
- розроблення ізолюваного маршруту конвоювання підсудних (засуджених);
- облаштування відокремленої огороженої стоянки для спеціального автомобіля варті.

Верховинському районному суду Івано-Франківської області:

- забезпечити приміщення конвою та камер для обвинувачених (підсудних), засуджених ємністю з питною водою;
- вжити заходів щодо облаштування кімнати для роботи адвоката з підсудним;
- вжити заходів щодо облаштування в приміщенні суду відповідно до встановлених вимог спеціальні (службові) входи та ізолювані маршрути для конвоювання підсудних (засуджених);
- конвоювання підсудних (засуджених) здійснювати ізолюваним маршрутом.

До звіту додаються наступні документи та матеріали:

1. Фотоматеріали.

**Керівник групи НІМ
Представник Уповноваженого
в Івано-Франківській області**

Євгенія МНИШЕНКО

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

